

Nordisk Råd i Helsingfors.
Søndag 20. februar 1972.

Statsminister Ingvor Brattoli, Norge.

Innlegg under generaldebatten i Nordisk Råd.

(Manuskript)

Utsiktene til at de nordiske land velger forskjellige tilknytningsformer til et utvidet europeisk fellesskap har hos enkelte skapt frykt for at vi nå står overfor et valg mellom enten et videre samarbeid i Norden eller et bredere vest-europeisk samarbeid.

Ikke noen gang tidligere i etterkrigstiden siden vi i vår verdensdel påbegynte et mellomfolkelig økonomisk samarbeid, har de nordiske land stått overfor et slikt valg. De gjør det heller ikke i dag. Den økonomiske og sosiale integrasjon som skjer i Norden og i Vest-Europa for øvrig har samme underliggende drivkrefter og følger samme vegar. Samarbeidet innenfor hver av disse grupperinger kan ha vært forskjellig i formen, i den institusjonelle oppbygging og til dels i saksområde. Men samarbeidet har i begge grupperinger de samme grunnleggende målsetninger om å bedre folkenes materielle, sosiale og kulturelle standard. Samarbeidet i Norden har utfyllt og kommet i tillegg til det som er skjedt innenfor en bredere

økonomisk og geografisk ramme i Vest-Europa, og for den saks skyld innenfor organisasjoner tilknyttet F.N. Det er som resultat av et vest-europeisk samarbeid at de nordiske land har knyttet sine samfunn nærmere til hverandre på områder der et rent nordisk initiativ ikke førte fram.

Forskjellig utenrikspolitisk plassering har i etterkrigstiden ført til at de enkelte nordiske land periodevis har valgt ulike tilknytningsformer til det vest-europeiske samarbeid. To av landene har i en tid ikke vært medlemmer av den ene eller av begge organisasjonene OECD og EFTA. Men det nordiske samarbeid er stadig blitt ført videre også i disse tilfelle da landene, ut fra sine egne økonomiske og utenrikspolitiske forhold, valgte ulike tilknytningsformer til Vest-Europa.

Det bredere vest-europeiske samarbeidet har virket befruktende på samarbeidet i Norden. Gjennom EFTA har vi fått den frihandel som planene om en nordisk tollunion i sin tid tok sikte på. Frihandelen i EFTA har trukket med seg en allsidig integrasjon i produksjon, salg og industriell utvikling mellom de enkelte bedrifter og bedriftsgrupperinger i Norden. Flere større vest-europeiske samarbeidsorganisasjoner har utviklet seg i en retning som etter hvert har gjort det mulig for alle de nordiske land å slutte seg til dem.

Det foreligger nå en utredning om de tilpassingsproblemer som oppstår i det nordiske samarbeidet som følge av en forskjellig tilknytning for de nordiske land til et utvidet Fellesskap i Vest-Europa.

Den hovedkonklusjon som en kan trekke etter denne detaljerte gjennomgåelse av alle samarbeidsområdene, er at disse tilpasningsproblemer i det vesentlige er av formell art. De gjelder begrensede, mindre viktige områder av det nordiske samarbeidet. De kan løses gjennom endringer i enkelte formelle regler og i praksis uten at samarbeidets innhold og siktepunkter blir endret. Det nordiske samarbeidet har alltid måttet tilpasse seg de samarbeidsavtaler som de enkelte nordiske land har hatt med Vest-Europa og verden for øvrig. Vi står ikke her overfor en ny og ukjent problemstilling.

Det utredningen gir en bekreftelse på, er at de problemer som våre land står overfor i sin videre industrielle utvikling og i sitt handelssamarbeid, ikke knytter seg til forholdene mellom de nordiske land innbyrdes, men mellom de enkelte nordiske land og den øvrige verden. Dette gjelder også de unntaksordninger med hensyn til vareutvalg og tollavvikling som fra Fellesskapets side er foreslått i tilbudet om en frihandelsavtale med de ikke-medlemskapssøkende EFTA-land. Det er ikke i den internordiske samhandel, men i handelen med det øvrige Vest-Europa at disse begrensninger vil være en alvorlig hindring for de nordiske lands eksport.

Samarbeidet i Norden kan ikke komme i stedet for den integrasjon som hvert av de nordiske land har behov for å føre videre i sin tilknytning til verden for øvrig. Selv om det hadde vært utsikter til å virkeliggjøre et NORDØK, ville selv ikke denne samarbeidsform vært et alternativ til en løsning av de

vekst- og utviklingsproblemer de nordiske land søker å løse i forholdet til det utvidede europeiske fellesskapet. Til å begynne med var det den inter-nordiske handel som ekspanderte sterkest i EFTA-samarbeidet. Dette hadde sine naturlige grunner. Markedenes nærhet og likhet gjorde det lettere for industrien å trenge inn når vegen først ble åpnet. Men i slutten av 1960-årene ble den ulike vekst-takt mellom den inter-nordiske handel og eksporten til det øvrige Europa betydelig jevnet ut. I sterkere grad kom det fram at veksten i den nordiske samhandel styrkes av den industrielle framgang i Europa for øvrig. De fem lands behov for å importere fra hverandre er i stor utstrekning resultatet av den integrasjon som disse landene har hatt med økonomier utenom Norden.

De tre skandinaviske land avsetter 3/4 av sin eksport, og Finland og Island mer enn 4/5 av sin eksport, i markeder utenom Norden, hovedsakelig til det nåværende Fellesskap og Storbritannia. Denne utenom-nordiske eksport består av varer som Norden alene ikke kan forbruke, og som spiller en betydelig rolle i landenes produksjons- og arbeidsliv. Det gjelder blant annet skogsprodukter, som for Finland, Sverige og Norge utgjør henholdsvis 55, 23 og 12 prosent av eksporten. Det gjelder Danmarks jordbruksvarer, som omfatter 30 prosent av dansk eksport. Det gjelder fiskevarer som svarer for 82 prosent av eksporten fra Island og 8 prosent i Norges tilfelle. Det gjelder Sveriges verkstedprodukter på nær 40 prosent av svensk eksport, og Norges metaller på over

25 prosent av eksporten. Veksten og den videre industrielle bearbeiding av disse produksjonsområder forutsetter et samarbeid med andre og større markeder.

Samarbeidet i Europa har ikke vært noe stasjonært og endelig fastlagt. I former, omfang og innhold har det hele tiden vært under bevegelse når det gjelder de land som deltar. Derfor er det riktig som påpekt i det foreliggende utredningsarbeid, at en statistisk sammenlikning av de aktuelle samarbeidsformer i Norden og det europeiske fellesskapet ikke gir noen vegledning for vurderingen av hvilke muligheter Norden har for å utvikle sitt samarbeid innenfor en større europeisk integrasjon. I denne integrasjon er også Fellesskapet i Vest-Europa bare en del av bildet. Det beror på våre politiske evner til å finne nye samarbeidsformer og på næringslivets tilpasningsevne og initiativ om vi skal utnytte de samarbeidsmuligheter som bys Norden i den utvikling som Europa nå er inne i.

Brede områder av det nordiske samarbeidet faller enten utenom eller blir ikke berørt av landenes samarbeid med Europa for øvrig. Dette gjelder den nordiske kulturavtale, det alt vesentlige av det generelle lovsamarbeid i Norden, samarbeidet om sosialpolitikken og om samferdselsspørsmål. Det felles nordiske arbeidsmarked vil fortsette. På enkelte av disse felter ligger samarbeidet i Norden langt forut for de beskjedne skritt som er tatt i Fellesskapet. Nordiske erfaringer og løsninger kan være utgangspunktet for eventuelle ordninger innenfor Fellesskapet, eller danne mønster for all-europeiske

løsninger. De eksempler vi allerede har sett på tiltak for å finne all-europeiske løsninger på samfunnsspørsmål som landene har felles, gir et varsel om en utvikling som vil prege europeisk samfunnsliv i de ti-år vi har foran oss.

Innenfor den økonomiske politikken kan vi i Norden vente en videreføring av den industrielle integrasjon som har skutt slik fart. Den tekniske og markedsmessige utvikling vil fortsatt innby til samarbeid mellom bedrifter og bedriftsgrupper i våre land om produksjonsplanlegging, produktutvikling og markedsføring. Samarbeid mellom myndighetene og industrien om produksjonsoppgaver og leveringer til statlige formål vil kunne være en del av industripolitikken i Norden så vel som i Fellesskapet. Gjensidige etableringer av næringsdrift vil knytte de nordiske lands økonomier sterkere sammen.

Framfor alt vil de nordiske land ha meget å gi hverandre og det øvrige Europa på områder som hører til det moderne industrisamfunns viktigste arbeidsoppgaver. Det gjelder forskningsarbeid, miljøvern, lokaliseringpolitikk og den generelle samfunnsplanlegging. Landene i Fellesskapet står her bare på terskelen til et samarbeid. Det vil bli en del av den økonomiske politikk som man i Fellesskapet skal gi seg i kast med i tilknytning til den samarbeidsform som kommer inn under betegnelsen "økonomisk og monetær union". Et regionalt samarbeid i Norden vil her ikke bare være mulig, men kan gi impulser til det som skal skje i europeisk målestokk.

Samarbeidet mellom de politisk og kulturelt nærstående nordiske folk vil alltid ha sin store egenverdi, og det vil drives stadig videre av selv-fornyende impulser. Nordisk samarbeid må i former og innhold til hver tid ha utgangspunkt i landenes aktuelle stilling til hverandre og til omverdenen. Slik verden utvikler seg i vår tid, må vi alltid ha et europeisk - og på flere områder globalt - perspektiv for utformingen av samarbeidet i Norden. Det må bære preg av åpenhet og forutseenhet overfor de problemer som verden omkring oss vil være opptatt av i tiden framover. I et slikt perspektiv vil idéer og planer om det nordiske samarbeidet finne fast og realistisk grunnlag, og vil da også få betydning utover Nordens egne grenser.